

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ (1878) ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΙΛΙ-ΝΤΕΝ (1903)

- Προς της Ιστορικής ήττας και της Εθνικής μειοδοσίας όπως την χαρακτηρίζει την Συμφωνία των Πρεσπών ο κ. Μίκης Θεοδωράκης, είχε πέσει στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων εκ μέρους των Σκοπίων και το όνομα «η Μακεδονία του Ιλι-Ντεν».



- Στο παρόν κείμενο θ' αναφερθούμε πολύ περιληπτικά για το θέμα αυτό, διότι έχει μεγάλη σημασία, στο Ιστορικό της διαμάχης των Σλαβόφωνων κατοίκων και Ελλήνων της Μακεδονίας. Το όνομα αυτό προέρχεται από την εξέγερση του Ιλι-Ντεν που έλαβε χώρα το 1903, στο Μακεδονικό Έδαφος, το οποίο οργανώθηκε και υλοποιήθηκε από την επαναστατική αυτονομιστική εσωτερική Μακεδονο-Ανδριανουπολιτική οργάνωση, το καλοκαίρι του 1903, ενάντια στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

- Υπ' όψιν! σήμερα αυτή η επανάσταση-εξέγερση των τότε Σλαβόφωνων της Μακεδονίας, γιορτάζεται στα Σκόπια ως εθνική επέτειος και η αρχή της Μακεδονική Εθνογένεσης. Ακόμη! υιοθετείται και από την Βουλγαρία.

- Ονομάστηκε Επανάσταση του Ίλι-ντεν από την ημέρα που ξεκίνησε του Προφήτη Ηλία, στις 20 Ιουλίου 1903 στις περιοχές Μοναστηρίου, Αχρίδας, Πρεσπών, Φλώρινας, Καστοριάς, όπου ήταν και η κύρια προσπάθεια. Επίσης στα Βόρεια διαμερίσματα της Θεσσαλονίκης που γειτόνευαν με την Βουλγαρική Ηγεμονία και ακόμη σε μερικές περιοχές της Ανδριανούπολης και των Σαράντα Εκκλησιών.

Ιστορικό:

- Ως γνωστόν με την συνθήκη ειρήνης μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας του Αγίου Στεφάνου στα προάστια των Κων/πολης στις 3 Μαρτίου 1878, μεταξύ άλλων εδημιουργείτο η Μεγάλη Βουλγαρία. Δια της συνθήκης αυτής, η Βουλγαρία θα περιελάμβανε, πλην της Σημερινής Βουλγαρίας:

- Την Νότια και ανατολική Σερβία
- Την Ανατολική Αλβανία μέχρι και την Κορυτσά
- Την Δυτική Ελληνική Μακεδονία
- Την Κεντρική και ανατολική Ελληνική Μακεδονία, πλην Χαλκιδικής και της πόλεως Θεσ/νίκης.
- Τέλος! τμήμα της Δυτικής και ανατολικής Θράκης.

- Η Συνθήκη του Αγ. Στεφάνου είναι η σαφέστερη εκδήλωση των πανσλαβικών τάσεων της Ρωσίας, η οποία παραχωρεί την Μακεδονία στη Βουλγαρία και καταδικάζει του χιλιάδες Έλληνες της Μακεδονίας στον εκβουλγαρισμό. Εδώ φάνηκε η Μεγάλη υποκρισία της Ρωσίας, περί προστασίας δήθεν των χριστιανών της Ελληνικής Χερσονήσου.



- Βέβαια! η Συνθήκη αυτή με την Βερολίνειο Συνθήκη καταργήθηκε την 13^η Ιουλίου 1878, μόλις μετά από τρεις μήνες, αλλά! δυστυχώς στα Σλαβικά κράτη ενστάλαξε πλέον το Δηλητήριο να παραμείνει η Συνθήκη αυτή, ως στόχος αυτών στα μετέπειτα χρόνια. Έτσι! άρχισε το Μαρτύριο του Ελληνικού λαού της Μακεδονίας και η διαμάχη αυτή πήρε το όνομα «Μακεδονικό ζήτημα».

Τα κυριότερα προ της Επανάστασεως του Ίλι-ντεν (1903) γεγονότα:

- Η Βουλγαρική Εξαρχία μετά την ίδρυση του Βουλγαρικού Κράτους και την Απεριόριστη υλική και ηθική βοήθεια της Ρωσίας, εργάζεται νυχθημερόν δια την οργάνωση του νέου Κράτους με καθαρή Στρατιωτική Βάση. Επίσης πολυάριθμοι Ρώσοι επιστήμονες και Στρατιωτικοί καταφθάνουν στην Σόφια, ως οργανωτές των πολιτικών Υπηρεσιών και του Στρατού. Η όλη προσπάθειά των στρέφεται σε δύο κυρίως κατευθύνσεις:

- Εις την ταχεία οργάνωση ισχυρού και σύγχρονου Στρατού με σκληρή εκπαίδευση και Στρατιωτική διαπαιδαγώγηση του Βουλγαρικού Λαού.
- Και! Στην προσπάθεια, εν όψει της προβλεπόμενης καταρρεύσεως της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οργανώσεως και δημιουργίας υποδομής του Μακεδονικού λαού με θεμιτά και αθέμιτα μέσα, ώστε σταδιακά να επιτύχουν την ενσωμάτωσή του, στο Βουλγαρικό Κράτος.
- Παρόμοιες προσπάθειες παρατηρούμε και στ' άλλα Σλαβικά Βαλκανικά Κράτη (Σερβία, Ρουμανία).

- Από το 1886 άρχισαν να εισέρχονται στο Μακεδονικό έδαφος διάφορα ανταρτικά παραστρατιωτικά Σώματα, των διαφόρων εθνικών ομάδων, τα οποία προσπαθούσαν με θεμιτά και αθέμιτα μέσα και συχνά με την βία, να εκφοβίσουν τον αντίπαλο εθνικό πληθυσμό. Έτσι την Μακεδονία ελυμαίνοντο Βουλγαρικές και όχι μόνο συμμορίες και άτακτοι τουρκαλβανοί, που οι οθωμανικές αρχές ανεχόταν και κατά κανόνα προστάτευαν.

- Το μεγάλο τους πρόβλημα για να επιβληθούν ήταν το Τοίχος των Ελλήνων της Μακεδονίας και οι βλαχόφωνοι Έλληνες. Για τον λόγο αυτό η κύρια προσπάθεια, ήταν προς αυτούς. Έτσι! ο Ελληνισμός της Μακεδονίας από την Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878), μέχρι τον Β' Βαλκανικό πόλεμο (1913), υπέστη τα πάνδεινα, από τις συμμορίες αυτές των Σλαβοφώνων, που εισήλθαν από τα όμορα Σλαβικά Κράτη στην Μακεδονία.

- Το 1897 δημιουργήθηκε η Σλαβόφωνη Εσωτερική Μακεδονική Ανδιανοπολιτική Επαναστατική Οργάνωση (ΕΜΑΕΟ), από μέλη των Ανωτάτου Μακεδονικού Κομιτάτου, ώστε να οργανώσει και να προκαλέσει μια εξέγερση, με την υπόσχεση αυτοδιάθεσης και αυτονομίας στον τοπικό πληθυσμό. **Η επιδίωξη ήταν έπειτα από την αυτονόμηση της Μακεδονίας και της Θράκης, να ενταχθούν οι δύο περιοχές στο Βουλγαρικό Βασίλειο, όπως έγινε στην περίπτωση της Ανατολικής Ρωμυλίας, όταν με την Συνθήκη του Βερολίνου (1878) η περιοχή αυτή αυτονομήθηκε και αργότερα με Πραξικόπημα ενάντια στην Οθωμανική αρχή, προσαρτήθηκε στην Βουλγαρία.**

Το Ελληνικό Κράτος ήτο ασφαλώς αντίθετο, με τις κινήσεις αυτές του Βουλγαρικού Κομιτάτου. Διότι! μία επιτυχία αυτών για προσάρτηση της Μακεδονίας στην Βουλγαρία ή μία ανεξαρτητοποίηση ή αυτονόμηση, θα έκοβε κάθε ελπίδα, ώστε η Μακεδονία να επανέλθει στην Ελλάδα, όπου Γεωγραφικά, Ιστορικά, Πληθυσμιακά, γλωσσικά και εθνολογικά ανήκει. Το τότε μικρό Βασίλειο της Ελλάδος των 2,5 εκατομμυρίων κατοίκων, ως επί το πλείστον φτωχοί αγρότες, αδυνατούσε και φοβόταν να βοηθήσει, προς το παρόν, τον Μακεδονικό Ελληνισμό. Ήδη! πτωχευμένο το 1893 και ταπεινωμένο από τον ατυχή πόλεμο με την Τουρκία το 1897 τελούσα υπό τον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο. Παρ' όλα αυτά άρχισε να συμμετέχει με όποια βοήθεια μπορούσε, στον δεινοπαθούντα Μακεδονικό Ελληνισμό.

- Το Ανώτατο Κομιτάτο (ΕΜΑΕΟ), θεώρησε πλέον ότι ήλθε η κατάλληλη ώρα και έδωσε το Σύνθημα της εξέγερσης στις 20 Ιουλίου 1903, ημέρα του Προφήτη Ηλία που ξεκινούσε αυτή από την Δίβρη, Κρούσοβο, Πισοδέρι, Νυμφαίο, Οχρίδα, Καστοριά, Κλεισούρα, Φλώρινα, Πτολεμαΐδα, επεκτεινόμενη προς την Επαρχία της Θεσ/νίκης. Το Σύνθημα της Επανάστασης ήταν, **«Μακεδονία στους Μακεδόνες»** και για να ξεσηκωθεί και να πιστέψει ο Μακεδονικός λαός γενικότερα, εξάγγειλαν ότι η Ρωσία και οι άλλες Μεγάλες Δυνάμεις θα παρέμβουν μετά το ξέσπασμα της Επανάστασης.

- Το μένος των Επαναστατών εκδηλώθηκε εναντίον των Ελλήνων, των Πατριαρχικών όλων των φυλών και των Μουσουλμάνων. Κατέστρεφαν και έκαιγαν οι Επαναστάτες σπίτια, περιουσίες, γεωργικές παραγωγές, με ταυτόχρονα δολοφονίες, βασανισμούς και άλλες αγριότητες. Αυτές βέβαια τις εγκληματικές ενέργειες άρχισαν να πραγματοποιούνται

από τις συμμορίες των Κομιτατζήδων πολύ νωρίτερα της Κηρύξεως της Επανάστασεως του Ίλι-ντεν (1903), σ' όλον τον Μακεδονικό Χώρο.

Η κατοχή του Κρουσόβου από τους Επαναστάτες κράτησε ακριβώς δεκα μέρες, την 12 Αυγούστου το 1903 ανακηρύσσοντας την Δημοκρατία του Κρούσεβο, υπό την προεδρία του δασκάλου Νικόλα Κάρεβ.

Θα πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι,



Ο Ίων Δραγούμης, Υποπρόξενος τότε του Προξενείου στο Μοναστήρι, σε μήνυμά του προς τον πατέρα του Στέφανο γράφει: «... έχομεν Σλαβικήν Επανάστασιν εν Μακεδονία, οι Σλαβόφωνοι πληθυσμοί, ορθόδοξοι και σχισματικοί και οι περισσότεροι εκουσίως, ηκολούθησαν το Κομιτάτον. Οι επαναστάτες καταλαμβάνουν κωμοπόλεις και χωριά κατοικούμενα από Ελληνόφωνους, Βλαχόφωνους και αλβανόφωνους όπως το Κρούσοβο, το Πισοδέρι, το Νυμφαίο κ.ά.».

Ταυτοχρόνως για την δημιουργία εντυπώσεων και επεμβάσεων των Μεγάλων Δυνάμεων, σχημάτισαν στο Κρούσοβο και πρώτη Κυβέρνηση του Κομιτάτου, από τους ίδιους Βούλγαρους Κομιτατζήδες, ήτις και μέχρι σήμερα διατυμπανίζεται από τους Βουλγάρους, Ρώσους και Σέρβους ως η πρώτη στην Ιστορία Μακεδονική Κυβέρνηση.

- Ο Μπουχτιάρ Πασάς με 3.000 Τουρκικό Στρατό και 18 πυροβόλα μετά δεκαήμερο πολιορκήσε το Κρούσοβο. Διέταξε δε τους Κομιτατζήδες να παραδοθούν. Οι Βούλγαροι στην αρχή προέβαλαν ελαφρά αντίσταση,

όταν φονεύθηκε ο Αρχηγός των Ιβάνωφ, τότε περισυνέλλεξαν από κατοίκους του Κρουσόβου, ιδίως από Έλληνες εκατό (100) λίρες, τις οποίες έστειλαν στον Μπουχτιάρ Πασά, με την συμφωνία ν' αφήσει τους Κομιτατζήδες να φύγουν από την πόλη και να φεισθεί της Βουλγαρικής συνοικίας της Πόλεως όπως και έγινε. Ο απολογισμός της καταστροφής των Ελλήνων και Βλαχοφώνων Ελλήνων της όλης περιοχής με βάση το Κρούσοβο ήταν τεράστιος σε προσωπικό και περιουσίες αυτών.

- Η Καταστροφή του Κρουσόβου ήτο και το τέλος της Επανάστασεως του Ίλι-ντεν (20-1903).

- Επειδή όμως! οι λεηλασίες, δολοφονίες και καταστροφές περιουσιών συνεχίζοντο, αναγκάστηκαν οι Μεγάλες Δυνάμεις να επέμβουν και να υποχρεώσουν το Τουρκικό Κράτος να υιοθετήσει μια πιο διαλλακτική στάση απέναντι στους χριστιανούς υπηκόους.

- **Οι Μεταρρυθμίσεις που αποφασίστηκαν τον Οκτώβριο του 1903 στην Βιέννη και στο Μάνστρικ, ουδέποτε εφαρμόσθηκαν, αντίθετα και με την Επανάσταση των νεοτούρκων, η πίεση εντάθηκε στους χριστιανούς και ακόμη περισσότερο στον Ελληνικό λαό της Μακεδονίας, από τους Τούρκους και από τους Κομιτατζήδες.**

- Έτσι! άρχισε ο Μακεδονικός Αγώνας, αφού βέβαια η Ελλάδα επέτυχε μέσα σε 10 χρόνια να δημιουργήσει έναν ισχυρό Στρατό.

- Η Ελληνική παρουσία στην Μακεδονία και κυρίως ο ηρωικός θάνατος του ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ, το 1904, απετέλεσαν την θρυαλλίδα νέων εξελίξεων που οδήγησαν στους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913), με τελικό αποτέλεσμα την απελευθέρωση της Μακεδονίας και σχεδόν τον διπλασιασμό της Ελλάδος.

**Αντιστράτηγος ε. α. Ιωάννης Μ. Ασλανίδης
Επίτιμος Διοικητής της Σ.Σ.Ε.**